

Облік і оподаткування

УДК 658.1

Кириллов Александр Олегович

аспірант спеціальності «Облік і оподаткування»

Економічного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Кириллов Александр Олегович

аспирант специальности «Учет и налогообложение»

Экономического факультета

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Kyryllov Oleksandr

Student of the PhD degree of Specialty «Accounting and Taxation»

Faculty of Economics

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ

ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ТРАКТОВКЕ СМЫСЛА

УЧЁТНОЙ ИНФОРМАЦИИ

THEORETICAL APPROACHES TO INTERPRETATION THE

ESSENCE OF ACCOUNTING INFORMATION

***Анотація.** У статті проаналізовано трактування сутності облікової інформації у працях вітчизняних науковців, визначено основні характеристики та види облікової інформації, а також подано авторське визначення дефініції «облікова інформація» з дотриманням вимог термінології.*

***Ключові слова:** поняття, категорія, облікова інформація, вимоги ДСТУ 3966:2009.*

Аннотация. В статье проанализированы трактовки смысла учетной информации в трудах отечественных ученых, определены основные характеристики и виды учетной информации, а также представлено авторское определение дефиниции «учетная информация» с соблюдением требований терминологии.

Ключевые слова: понятие, категория, учетная информация, требования ДСТУ 3966:2009.

Summary. The article is devoted to the interpretation essence of accounting information in the works of domestic scientists, identifies the main characteristics and types of accounting information, presents the author's definition of «accounting information» in compliance with the requirements of terminology.

Key words: conception, category, accounting information, requirements of NSU 3966:2009.

Постановка проблеми. В сучасних умовах здійснення підприємницької діяльності, інформація є ключовим ресурсом для досягнення позитивного фінансового результату, відтак, процес її збору, обробки та інтерпретації – важливе завдання економічного аналізу суб'єктів господарювання різних форм власності.

Процес формування, обробки та інтерпретації облікової інформації є однією із важливих ланок, що забезпечують управління достовірними даними для прийняття обґрунтованих рішень.

Для однозначного трактування облікової інформації як важливої складової процесу прийняття управлінських рішень актуалізується необхідність у дослідженні теоретичних підходів до трактування сутності облікової інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць вчених підтверджує дискусійність питання щодо теоретичних підходів трактування сутності облікової інформації.

Теоретичні аспекти формування облікової інформації суб'єктів господарювання висвітлені в працях вітчизняних науковців: М.М. Бенька [7], М.І. Бондаря [5], О.Д. Гудзинського [6], С.В. Івахненкова [1], Л.О. Терещенко [4].

Виявлення невирішених аспектів проблеми. Незважаючи на ґрунтовні розробки теоретичних підходів щодо тлумачення облікової інформації та виокремлення її характерних особливостей, необхідність уточнення трактування облікової інформації з дотриманням відповідних вимог державного стандарту вимагають подальшого наукового дослідження.

Мета статті. Метою статті є дослідження сутності облікової інформації та її сучасне трактування з дотриманням відповідних стандартів термінології.

Виклад основного матеріалу. Характерною рисою методології, яка використовується у більшості наукових розробках, є підвищена увага вчених на розбудові категоріального апарату. Логічно вибудована система категорій та понять є запорукою формування не лише чіткої та структурованої наукової концепції, але сприяє її прикладному застосуванню.

Поняття «облікова інформація» є маловживаним терміном та використовується вітчизняними вченими лише в окремих випадках. Можливо це пов'язано зі складністю трактування зазначеної категорії.

На думку Івахненкова С.В., «облікова інформація як складова економічної є одним із видів даних, що характеризують виробничо-господарську діяльність підприємства. Облікова інформація відрізняється великим обсягом і різноманітністю, складністю логічної та відносною

простотою арифметичної обробки. Їй властивий масовий характер обчислень, які виконують за типовими алгоритмами з певною періодичністю. Облікова інформація має складну ієрархічну структуру, на нижньому щаблі якої містяться інформаційні одиниці – реквізити, що не піддаються подальшому логічному поділу» [1, с. 13].

Плікус І.Й. вважає, що «ядром економічної інформації підприємства є облікова інформація. Це пов'язано з тим, що вона повніша, точніша й оперативніша, всебічніша і достовірніша за будь-яку іншу. Вона моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їхню відповідальність за економічну ефективність» [2, с. 30].

Омецінська І.І. вказує на те, що «основними характеристиками облікової інформації є: нематеріальна форма; унікальність процесу виробництва; наявність відтворювальних властивостей; багаторазове використання; наявність морального зносу, хоча при зміні обставин її цінність може відновитись; різна цінність для різних споживачів» [3, с. 135].

Дослідження наукових праць дало змогу з'ясувати, що облікова інформація суб'єкта господарювання виступає інформацією, яка відображає сукупність господарських фактів, а також є базовою основою обліково – аналітичної системи підприємства. Відповідно до цього облікова інформація має свої характерні особливості, які дозволяють виокремити її в окрему складову економічної інформації підприємства.

Також слід зазначити, що облікову інформацію за функціями управління можна класифікувати за наступними видами:

- облікова-аналітична інформація (інформація, яка використовується в процесі оцінки й аналізу економічних явищ та процесів);

– облікова-контрольна інформація (інформація, яка використовується в процесі контролю діяльності суб'єктів господарювання).

Початковим кроком у процесі дослідження сутності дефініції «облікова інформація» є аналіз виявлених точок зору різних науковців та узагальнення їх з позиції того, наскільки повно вони відображають три елементи поняття: сутність явища, його форму (зміст) та результат (таблиця 1).

Таблиця 1

Класифікація підходів до трактування сутності дефініції «облікова інформація» в різних працях вітчизняних науковців

№ з/п	Автор, джерело	Визначення
1.	Терещенко Л.О. [4]	Облікова інформація – це вид економічної інформації, який пов'язаний з функціями оперативного, бухгалтерського, статистичного обліку і відбиває господарські процеси, що вже здійснилися, а також їхній фактичний стан.
2.	Бондар М.І. [5]	Облікова інформація – це інформація, яка характеризує діяльність підприємства за відповідний звітний період.
3.	Івахненко С.В. [1]	Облікова інформація – це сукупність господарських фактів про господарську діяльність підприємства, а також стан активів, власного капіталу та зобов'язань на певну звітну дату.
4.	Гудзинський О.Д. [6]	Облікова інформація – це складова економічних даних, які характеризують виробничо-господарську діяльність підприємства та виступає центральним елементом економічної інформації.
5.	Бенько М.М. [7]	Облікова інформація – це сукупність облікових даних, що циркулюють в системі керування об'єктом, має свої особливості та властивості, які впливають на засоби її збирання та реєстрації, організації автоматизованої обробки даних, вибору технічних засобів і носіїв інформації, побудови оптимальних варіантів технологічних процесів обробки тощо.

Джерело: систематизовано автором

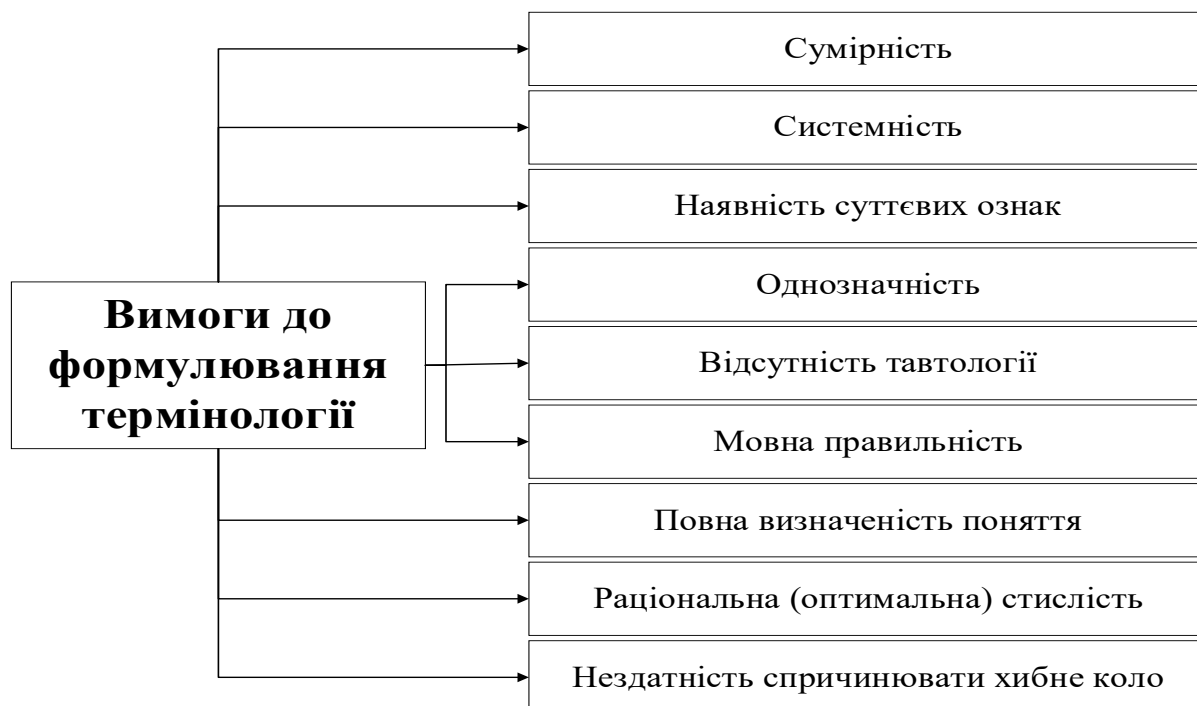
Наведені вище підходи до визначення сутності поняття «облікової інформації» не виключають один одного, проте не враховують усіх характеристик, а відображають лише окремі з них. Це вимагає дослідження

основних рис облікової інформації, як специфічного поняття бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

У більшості наукових праць облікова інформація виступає видом економічної інформації, її складовим елементом. Для інших характерне її трактування, як сукупності господарських фактів або даних бухгалтерського обліку.

При цьому значним недоліком для усіх визначень поняття «облікова інформація» є відсутність результату, тобто з якою метою використовується облікова інформація у процесі функціонування підприємства.

В процесі трактування сутності облікової інформації необхідно дотримуватись вимог ДСТУ 3966:2009 «Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять». Цей стандарт регламентує основні засади та правила для визначення термінів у різних сферах знань. Вимоги до формування термінів за ДСТУ 3966:2009 наведені на рис. 1.

Рис. 1. Основні правила формування термінів за ДСТУ 3966:2009

Джерело: розроблено автором на основі [8]

За стандартом ДСТУ 3966:2009, визначення наукового терміну повинно бути сумірним з поняттям; бути системним, тобто відображати місце поняття в системі понять предметної галузі; повинно бути визначено категоріями, які використовуються або однозначно витлумачені в певній системі понять конкретної науки, а також бути раціонально коротким і складатися з одного речення.

Таким чином, враховуючи підходи різних науковців та державні вимоги до визначення термінів за ДСТУ 3966:2009, облікова інформація трактується як вид економічної інформації, яка сформована на основі даних господарського обліку та використовується для подальшого прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Висновки. За результатами дослідження було проаналізовано визначення сутності облікової інформації у різних наукових працях, виокремлено структурні елементи кожного визначення категорії «облікова інформація».

В результаті оцінки визначень, які запропоновані різними авторами, а також дотримання стандарту ДСТУ 3966:2009, було сконструювано власне визначення поняття «облікової інформації», що сприятиме розумінню її сутності, а також правильному використанню в бухгалтерському обліку та економічному аналізі.

Література

1. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Київ: Знання, 2013. 349 с.
2. Плікус І. Й. Облікова інформація в системі управління фінансами підприємства // Регіональні перспективи: журнал. 2003. № 3. С. 28-35.
URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14035624.pdf> (дата звернення 19.06.2020)

3. Омецінська І.І. Облікова інформація: економічна сутність та критерії якості // Вісник Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2016. № 3. С. 131-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2016_3_15 (дата звернення: 19.06.2020).
4. Терещенко Л.О., Інформаційні системи і технології в обліку. Київ: КНЕУ, 2014. 187 с.
5. Бондар М.І. Звітність підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 570 с.
6. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту // Облік і фінанси АПК: журнал, 2008. № 3. С. 89-93.
7. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку. Київ: КНТЕУ, 2010. 336 с.
8. Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966:2009. Чинний від 01.07.2010. Київ: Держспоживстандарт України, 2010. 127 с.

References

1. Ivakhnenkov S.V. Informatsiini tekhnolohii v orhanizatsii bukhhalterskoho obliku ta audytu. Kyiv: Znannia, 2013. 349 s.
2. Plikus I.Y. Oblikova informatsiia v systemi upravlinnia finansamy pidpriemstva // Rehionalni perspektyvy: zhurnal. 2003. № 3. S. 28-35. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14035624.pdf> (19.06.2020)
3. Ometsinska I.I. Oblikova informatsiia: ekonomichna sutnist ta kryterii yakosti // Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. Ternopil, 2016. № 3. S. 131-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2016_3_15 (19.06.2020).
4. Tereshchenko L.O., Informatsiini systemy i tekhnolohii v obliku. Kyiv: KNEU, 2014. 187 s.

5. Bondar M.I. Zvitnist pidpriemstva. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2015. 570 s.
6. Hudzynskiyi O.D. Teoretychni aspekty formuvannia oblikovo-analitychnoho mekhanizmu menedzhmentu // Oblik i finansy APK: zhurnal, 2008. № 3. S. 89-93.
7. Benko M.M. Informatsiini systemy i tekhnolohii v bukhhalterskomu obliku. Kyiv: KNTEU, 2010. 336 s.
8. Terminolohiia. Zasady i pravyla rozroblennia standartiv na terminy ta vyznachennia poniat: DSTU 3966:2009. Chynnyi vid 01.07.2010. Kyiv: Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 2010. 127 s.